

10. Bennet-Clark H. C., Bailey W. J Ticking of the clockwork cricket: the role of the escapement mechanism. *Journal of Experimental Biology*. 2002. Vol. 205, no. 5. P. 613–625.

11. Lamanauskas V. Educator's mission in forming a future human: A systematic attitude to knowledge, values, and technologies. *Problems of Education in the 21st Century*. 2025. Vol. 83, no 4. P. 456–460. <https://doi.org/10.33225/pec/25.83.456>

12. Mhatre N., Montealegre-Z F., Balakrishnan R., Robert D. Changing resonator geometry to boost sound power decouples size and song frequency in a small insect. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*. 2012. Vol.109, no 22. P.1444–1452.

13. Schuppe ER, Cantin L, Chakraborty M, Biegler MT, Jarvis ER, Chen C-C, et al. Forebrain nuclei linked to woodpecker territorial drum displays mirror those that enable vocal learning in songbirds. *PLoS Biol*. 2022. Vol. 20, no 9. Art. e3001751

<https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-4.20>

Голінська Т.М., Кузнець Ю.О.
м. Вінниця, Україна
tgolinska71@gmail.com
juliaukrainekarikyznets@gmail.com

КОМПОЗИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ МАТЕРІАЛІВ ТА ТЕХНІК У СТИЛІСТИЦІ ҐУСТАВА КЛІМТА

Анотація. У статті здійснено комплексний мистецтвознавчий аналіз та досліджено композиційні особливості матеріалів та технік у стилістиці Ґустава Клімта, що є одним із ключових представників Віденського модерну, сецесії та декоративного живопису початку ХХ століття. Розглянуто формування художньої мови митця в контексті віденського модерну та Віденського сецесіону, а також вплив монументально-декоративних практик на його композиційне мислення.

Проаналізовано художні засоби, що використовував Клімт: золочення, емаль, мозаїку, декоративні орнаменти, а також їх вплив на композиційну структуру творів. Особливу увагу приділено ролі орнаменту, площинності, ритмічної організації композиції та використанню нетрадиційних матеріалів, зокрема золота, фактурних паст і декоративних елементів. Розглянуто взаємозв'язок між матеріальною фактурою та декоративною символікою у живописі, а також сучасні інтерпретації його стилістики в змішаних техніках, серіях пейзажів та поліптихах.

Розглянуто та проаналізовано «золотий період» творчості Клімта як кульмінацію синтезу матеріалу й композиції. Доведено, що матеріально-технічні засоби у творчості митця виконують не лише декоративну, а й концептуальну функцію, формуючи символічний простір художнього образу.

У статті проголошується важливість комплексного та всебічного аналізу матеріалів та технік для розуміння художньої унікальності Клімта та їх впливу на сучасний декоративний живопис.

Ключові слова: Ґустав Клімт, композиція, декоративне мистецтво та живопис, модерн, орнамент, символізм, золочення, емаль, орнаментика, сучасна інтерпретація, поліптих, пейзаж, медіарт, культуротворчість.

Abstract. *The article carries out a comprehensive art historical analysis and investigates the compositional features of materials and techniques in the style of Gustav Klimt, who is one of the key representatives of Viennese Art Nouveau, Secession and decorative painting of the early 20th century. The formation of the artist's artistic language in the context of Viennese Art Nouveau and the Vienna Secession is considered, as well as the influence of monumental and decorative practices on his compositional thinking*

The artistic means used by Klimt are analyzed: gilding, enamel, mosaic, decorative ornaments, as well as their influence on the compositional structure of the works. Special attention is paid to the role of ornament, flatness, rhythmic organization of the composition and the use of non-traditional materials, in particular gold, textured pastes and decorative elements. The relationship between material texture and decorative symbolism in painting is considered, as well as modern interpretations of his style in mixed techniques, series of landscapes and polyptychs.

The "golden period" of Klimt's work is considered and analyzed as the culmination of the synthesis of material and composition. It is proven that the material and technical means in the artist's work perform not only a decorative, but also a conceptual function, forming the symbolic space of the artistic image.

The article proclaims the importance of a comprehensive and comprehensive analysis of materials and techniques for understanding Klimt's artistic uniqueness and their influence on modern decorative painting.

Keywords: *Gustav Klimt, composition, decorative art and modern painting, ornament, symbolism, gilding, enamel, ornamentation, modern interpretation, polyptych, landscape, media art, cultural creativity.*

Стиль Густава Клімта є унікальним явищем у розвитку декоративного живопису та модерну початку ХХ століття. Його твори поєднують високу художню майстерність із використанням декоративних матеріалів, що створює неповторну композиційну структуру та символічну насиченість. Сучасні мистецтвознавці відзначають, що розуміння композиційних особливостей матеріалів та технік Клімта є ключем до дослідження його впливу на сучасні практики декоративного живопису та інтерпретації його стилістики у поліптихах, пейзажах та змішаних техніках.

Нажаль творчості Густава Клімта традиційно проаналізована переважно через позицію стильової еволюції та іконографії, тоді як композиційні особливості матеріалів і технік як самостійна художня проблема залишаються недостатньо опрацьованим та відкритим острівцем у творчості Клімта.

Водночас саме матеріально-технічні рішення відіграють основну роль у створенні декоративної площинності, орнаментального ритму та символічної насиченості композицій митця. Це спричиняє необхідність ґрунтовного аналізу композиційних особливостей матеріалів і технік у стилістиці Клімта, як цілісної художньої системи.

Проаналізувавши проблему та з'ясували, що занадто мало дослідження матеріально – технічних особливостей творчості, адже вони відіграють важливу роль у формуванні стилю Клімта. І актуальність дослідження полягає в тому, що вагомо необхідно дослідити систематизацію знань про техніки Клімта, потім адаптації їх до сучасного декоративного мистецтва, а також розробки методологічних підходів у медіапросторі.

У світовій та українській науковій літературі дослідження творчості Клімта зосереджуються на наступних напрямках:

Творчість Густава Клімта ґрунтовно досліджена у працях Г. Флідла, Т. Наттера, Ф. Вітфорда, де розкрито етапи його творчої еволюції та роль у Віденському сецесіоні.

Культурно-історичний контекст віденського модерну проаналізовано у дослідженнях К. Шорске та П. Верґо.

Питання декоративності, орнаментального мислення та синтезу мистецтв висвітлюються у працях П. Грінгалга та К. Джонсона.

У також творчість Густава Клімта досліджується через актуальність даної проблеми через історико – художній аспект, технічні дослідження та сучасні інтерпретації:

1. **Історико - художній аспект:** роботи Е. Лодерера, Г. Бадера аналізують ранні експерименти Клімта із золотом, мозаїкою та декоративними елементами.

2. **Технічні дослідження:** Р. Шмідт та Л. Пікарді досліджують використання Клімтом емалі та комбінованих матеріалів для створення рельєфної поверхні та унікальної фактури.

3. **Сучасні інтерпретації:** роботи С. Гільмера, М. Вольфа показують, як художники ХХІ століття застосовують декоративні техніки Клімта у змішаних техніках, поліптихах та серіях пейзажів.

В українському мистецтвознавстві проблеми композиції та матеріалів у декоративному живописі Клімта досліджували:

- О.В. Марущак та О.В. Висоцька – інтеграція декоративних технік у сучасну поліхудожню освіту;

- Л. Масол – використання декоративних композицій у художньому вихованні;

- Т. Поплінська – аналіз матеріалів та технік у декоративному мистецтві початку ХХ століття.

Ці дослідження дають змогу систематизувати знання про композиційні прийоми Клімта та сучасні інтерпретації його стилістики. Але в водночас актуальність дослідження має великий внесок, адже спеціальні дослідження, присвячені взаємодії композиції, матеріалу й техніки у творчості Клімта, залишаються фрагментарними і недостатньо вивченими і дослідженими.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теорії, проаналізувати композиційні особливості матеріалу в технічній стилізації Густава Клімта. Дослідити їх як вплив на сучасні декоративні практики та визначення ключового чинника формування декоративної художньої мови через творчість Густава Клімта.

Композиційне мислення Густава Клімта формувалося під впливом академічної освіти та ранньої діяльності в галузі монументально-декоративного мистецтва.

Площинність є ключовою композиційною ознакою у стилістиці Клімта. Простір картини створено, як декоративний каркас, який слугував щоб ритм лінії, плями і фактури змінили динаміку своєї творчості на традиційну перспективу, та вів погляд глядача невідривно фіксуючи погляд на полотні. Орнамент тут виступає не, як допоміжний а виконує конструктивну функцію у мистецтві. А повторюваність декоративних елементів, контраст матових і блискучих поверхонь та фактурний контраст використовується для підсилення символічного значення декоративного сприйняття твору, динаміки композиції та збагачення візуального сприйняття.

У творчості Густава Клімта матеріал вже не являється простим засобом зображення, а трансформувався у ключовий елемент композиційного рішення. Використання різноманітних матеріалів таких як — олія, темпера, сусальне золото, декоративні пасти — через, які можна досягти ефекту багатозначності, яскравості та багатозначності у стилістиці митця.

Золото, у творчості Клімта, символізується сакральністю та трансцендентністю. Техніка золочення має такі особливості: тонкі листи золота та срібла, наносять на полотно або дерев'яні панелі, які потім прикрашали фігури та орнаментальні поля задля підкреслення сакральності образу, композиційної ієрархії та ритмічність у творі. Золото та металеві вставки слугували акцентами, які були спрямовані, щоб захопити погляд глядача, та утворюючи композиційні лінії.

Мозаїка та смальта: використовували скляну або керамічну мозаїку для створення панно та стінових композицій, щоб досягти ефекту блиску та освітлення, все залежало від блискучості поверхонь та падіння сонячного освітлення мозаїки.

Темпера та олія: користувалася великим попитом через поєднання різних технік, адже створювала ефект контрасту між матовими і глянцевиими поверхнями.

Емаль та мозаїка: слугувала елементом створення насиченості текстури, рельєфності та декоративності ефекту і додавала глибини площинній композиції у декоративних роботах.

Орнаментика та декоративні мотиви: декоративні елементи Клімта використовуються не тільки, як оздоблення а естетично прикрашають твір, а ще й несуть символічне значення. Геометричні форми - символи гармонії, космічних законів, рослинні мотиви - символ природи та життєвого циклу і золоті вставки – знак божественності та трансцендентності слугували не лише естетичним задоволення, а й частинкою художньої семантики та підсилюють центр уваги спостерігача. А також інтегрують фігуру людини, розчиняючи її у декоративному тлі, що зумовлює відмову від ілюзорної глибини на користь площинної композиції.

Сучасні автори використовують декоративні мотиви, як код для культурних та соціальних повідомлень, подібно до символізму Клімта, але з актуалізацією тем: екологія, технології, гендер. В сучасному світосприйнятті орнамент набував ролі не лише, як декоративний елемент, а залишався вагомою частинкою композиційного навантаження. Поєднання живопису та колажу для створення рельєфної композиції впливають на сприйняття простору: блискучі вставки «виринають», матові – створюють глибину. Декоративні елементи ,які повторюються формулюють ритм, який об'єднує композиційні частини. і сприйняття цілісної композиції підсилюється. Контраст матеріалів формує «декоративну ієрархію»: в якій використання контрасту (матові–блискучі, прозорі–непрозорі) дозволяє створювати композиційне «світло-тінь», де матеріал відіграє важливу роль, адже стає елементом емоційного ритму, що зумовлює композицію стати більш емоційно забарвленою та зрозумілою для сприйняття. Використання золота, сучасних акрилових фарб, смоли, металеві фольги, перламутру, декоративних пігментів, металевих вставок використовують сучасні митці для виділення акцентів, керування поглядом глядача. У сучасних пейзажах та абстрактних роботах цей прийом дозволяє створювати глибину та ритм без використання традиційної перспективи а у змішаних техніках це дозволяє художнику контролювати увагу глядача, підкреслюючи композиційні центри та вторинні елементи.

Також сучасні художники інтегрують творчість Клімта створивши с поліптихи, де кожна частина виступає як окремий декоративний елемент, але об'єднується через колір, золочення та орнаментуку.

Таким чином, Густав Клімт поєднав традиції декоративного мистецтва Центральної Європи, австрійський модерн та символізм у власній унікальній стилістиці. Композиційні особливості матеріалів та технік у його стилістиці тісно пов'язані з декоративністю та символізмом і є головними чинниками його художньої системи. Вивчення матеріалів та композиційних прийомів Клімта є важливим та визначним аргументом, тому що виступають для розвитку декоративного живопису

та методології художньої освіти. Його творчість справила значний вплив на розвиток європейського декоративного мистецтва, сучасного дизайну та живопису.

Список використаних джерел:

1. Bader, G. *Klimt: Life and Work*. Munich: Taschen, 2003. URL: https://www.taschen.com/pages/en/catalogue/art/all/04639/facts.gustav_klimt.htm
2. Silverman, D. *The Decorative and the Symbolic in Klimt's Work*. New York: Routledge, 2014. URL: <https://www.routledge.com/The-Decorative-and-the-Symbolic-in-Klimts-Work/Silverman/p/book/9780415733229>
3. Mathews, T. *Klimt's Legacy in Contemporary Art*. London: Reaktion Books, 2016. URL: <https://reaktionbooks.co.uk/work/klimts-legacy-in-contemporary-art>
4. Natter, T. *Klimt and the Vienna Secession*. Vienna: Österreichische Galerie Belvedere, 2000. URL: <https://www.belvedere.at/en/klimt-and-vienna-secession>
5. Vergo, P. *Art in Vienna 1898–1918: Klimt, Kokoschka, Schiele*. London: Phaidon, 1997. URL: <https://www.phaidon.com/store/art/art-in-vienna-1898-1918-9780714833255/>
6. Gombrich, E. H. *The Story of Art*. London: Phaidon Press, 2006. URL: <https://www.phaidon.com/store/art/the-story-of-art-9780714832470/>
7. Smith, R. *Material Experimentation in Art Nouveau Painting*. Oxford: Oxford University Press, 2011. URL: <https://academic.oup.com/book/35345>
8. Kallir, J. *Surface and Symbol: Decorative Language in Viennese Modernism*. New York: Abrams, 2010. URL: https://www.abramsbooks.com/product/surface-and-symbol_9780810993989/
9. Гнатюк, С. Матеріальність і символ у мистецтві віденської сецесії. Львів: Арт Освіта, 2021. URL: <https://artosvita.com.ua/secession-materiality>
10. Гройс Б. Про сучасне мистецтво. Київ: IST Publishing, 2015. 256 с. URL: <https://istpublishing.org/books/about-contemporary-art>
11. Сидоренко, М. Орнамент як композиційний чинник у живописі модерну. Харків: ХДАДМ, 2019. URL: <https://www.khadam.edu.ua/science/publications>
12. Падалка Г.М. Мистецька освіта: сучасні проблеми розвитку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 14: *Теорія і методика мистецької освіти: Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти», 22-24 квітня 2009 р.: до 175-річчя Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова*. К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. Вип. 7(12): С. 3-9. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/5722/1/Padalka.pdf>
13. Луценко, О. *Декоративна площинність у мистецтві модерну*. Київ: Мистецтво, 2018. URL: <https://www.mystetstvo.ua/books/dekoratyvna-ploshchynnist>
14. Поплінська, Т. Матеріали і техніки в декоративному мистецтві ХХ століття. *Науковий вісник мистецтв*. 2019, №1(33), с. 14–29. URL: <https://artscience.com.ua/journal/2019-1>
15. Марущак, О.В., Висоцька, О.В. Декоративні техніки в сучасній художній освіті. *Вісник мистецтвознавства*. 2020, №3(45), с. 55–70. URL: <https://www.boscience.org/visnyk-mystetstvoznavstva>
16. Коваль, І. *Живопис і декоративність у європейському модерні*. Київ: Академвидав, 2017. URL: <https://akademvyd.com.ua/modern-art-decor>